Any IV. Barcelona 10 de Mars de 1874. Núm. 7.

LA RENAXENSA,

PERIÓDICH DE LITERATURA, CIENCIAS Y ARTS.

SURT LOS DIAS 10, 20 Y ÚLTIM DE CADA MES.

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ.
Tres mesos. . . . . 9 Rals.
Al estranger, tres mesos. . 13 »
Ultramar, tres mesos. . . 18 »
Un número sol. . . . . 1 »

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ.
Carrer de Jerusalem, n.° 32, primer pis.

RECLAMS.
Los subscriptors per ratlla. . 1/2 Ral.
Los no subscriptors per id. . 1 »
Passant de 10 ratllas, á preus convencionals.

SUMARI.

Lo poeta Anselm Clavé; per *Celesti Barallat y Falguera*.—Una página de feudalisme, per *Gonçalo Serraclara*.—Aubada (poesia); per *Miquel Victoria Amer*.—Consideracions sobre la música de FAUST; per *Victor Gebhardt*.—Los fills de Rey (poesía); per *Matheu Obrador y Benassar*.—Laboratori del pagés; per *Lluis Justo y Villanueva*.—A la finestra del pou; per *Antoni Careta y Vidal*.—Novas.

Folleti.—Historia de Banyolas (continuació); per *Pere Alsius*.—Julita (novela); per *Martí Genis y Aguilar*.

LO POETA ANSELM CLAVÉ.

RECORTS DE 1858 Á 1864.

II.

«Lo pom de flors» es sens disputa, segons lo nostre criteri, la composició que presenta mes unitat entre las descriptivas d' En Clavé. L' idealisme hi es sostingut: la forma y l' pensament s' hi corresponen: la forsa de la espressió no perjudica en ella á la naturalitat del estil: la correcció y lo bon gust del llenguatge s' hi aparellan admirablement ab la perfecció prosódica.

Es una tarde d' un jorn de festa. La pastoral Arcadia, objecte dels ensomnis del poeta, s' entrega á l' alegría y al bullici. La música es jovial y festiva, y l' coro canta:

En ombrívola floresta
Van las ninas á ballar,
Cap al tart d' un jorn de festa
Cap al tart.
A las ninas flors regalan
Los pastors enamorats,
Dolsos ays d' amor exhalan,
Dolsos ays!
Instruments rústichs uns sonan
D' armonía omplint l' espay;
Festius cants altres entonan,
Festius cants.
Y 'ls estels que l' riu retrata
En sas onas de cristall,
Lo cel blau brodan de plata,
Lo cel blau.
N' es la reina de la festa
Pastoreta de quins' anys,
Flor del camp, nineta honesta,
Flor del camp.
Sos ulls negres com la mora
Van los cors empresonant,
Com un maig es la pastora,
Com un maig.
Mes greu pena manifesta
Dès que li parlá un sagal,
Cap al tart d' un jorn de festa,
Cap al tart.
Com qui sent negre anyoransa
Nit y dia sospirant
Tristos ays soleta llansa
Tristos ays!

Per efecte de la distribució dels versos en la melodía los contrastes de la idea poética se presentan de relleu; los ritmes secondaris se multiplican; las imatges apareixen claras y brillants á la claror del crepúscol. La tonada, que ha acabat per ferse melancólica, cesa tot d' un cop y l' orquesta indica l' preludi de las balladas:

Sonan las grallas airosa cerdana,
Pren cada nina un pastor per company,
Y flors boscanas
Y herbetas blanas
Xáfan corrent ab delicia y afany...

Un nou efecte de llum vé á cambiar la entonació del paisatge:

En lo cel blau casta Lluna culmina,
Banyan la terra sos raigs de brillants;
Sa llum divina
De plé illumina
De las ninetas los púdichs semblants...

Segueixen las ballas al mitj del prat, y apartada allá en la ombreta la qu' es reina de la festa prepara l' triunfo del pom de flors:

La dels ulls negres pastora galana,
Sola y sentada en la soca d' un óm,
Al olvit dona l' alegre cerdana
De flors boscanas teixint un bell pom.

Jove pastor que per ella sospira
Entre l' boscatje joyós apareix,
Alsa sos ulls la nineta, l' ovira,
Y viva grana sas galtas tenyeix...

Y la música s' fa mes viva y mes alegre que may, y l' aura y l' aucellet del bosch vénen á pendre part en l' idili:

Son front diví acaricia
Lo ventijol
Y alegra la planicia
Lo rossinyol.
Son front diví acaricia
Lo ventijol,
Y alegra la planicia
Lo rossinyol!...

Plé de ternura l' sagal s' aproxima
A l' ángel bell que son cor feu cautiu,
Va á confessar son amor puig l' anima
Dolsa esperansa que apar li sonriu.

Y ella qu'á un somni d'amor s'abandona
Enagenat de delicias son pit,
La voluntat del pastor gallardona
Ab lo gentil pom de flors qu' ha teixit.

Sonan las grallas airosa cerdana;
Grat regositj entussiasma al jovent;
La dels ulls negres pastora galana
N' es d'aquest ball lo mes rich ornament.

Lo bell pastor, *sa parella en la dansa*,
Sobre l' pit mostra fragant pom de flors,
Prenda de fé, llealtat y esperansa,
Símbol d' amor qu'entrellassa dos cors...

A las horas, com diria lo poeta italiá, *la luna splende in tutta la sua luce.*

En lo cel blau casta Lluna culmina
Banyan la terra sos raigs de brillants, etc.

Las grans cadencias de la composició, qu' han sigut repetidas, venen á condensarse en una sola idea poética:

Las flors dols acaricia
Lo ventijol,
Y alegra la planicia
Lo rossinyol.
Las flors dols acaricia
Lo ventijol.
Y alegra la planicia
Lo rossinyol!...

Efecte pictórich; ritme musical; mohiment de la dansa; sensacions nocturnas; sentiments d' afecte; tot s' ha reunit psicológicament en un sol *acorde;* tot ha acabat per formar una sola y admirable nota d' aquella *melodia infinita* qu' es l' ideal del autor del *Tanhäuser*.

Es impossible avuy que l' género es conegut; es impossible avuy que 'ns separa una forta crísis política de l' época del «pom de flors», lo ferse cárrech del mágich efecte d' est idili cuan á sas cualitats permanents s' hi afegia l' mérit de ser una *obra nova*. Poch temps antes hi habia á Barcelona qui prenia per lo serio fins las novelas del vescompte *d' Arlincourt:* figureus si 'ns habia d' agradá que hi hagues entre nosaltres qui s' atrevis á mirar fit á fit á la Naturalesa; qui s' atrevis á sorpéndrerla en sos moments mes dolsos y mes simpátichs.

Al llegir l' idili del «pom de flors» no faltará qui recordi algun dels cuadros de Compte Calix; y en efecte creyém qu' existia molta afinitat entre la manera de sentir del poeta d' Euterpe y la del autor del «cant del rossinyol» y de la «partida de las oranetas». La exactitut d' aquesta comparació pot ferse evident en «las flors de maig», ahont la emoció, ja que no siga mes plácida, pot dirse mes tranquila, y permet mes facilment reconeixer la germandat de la poesia y de la pintura.

«Las flors de maig» no tenen en tan alt grau la unitat interna qu' habem reconegut en «lo pom de flors». En «lo pom de flors» lo lloch, lo paisatge, lo colorit, la diada, l' hora, las figuras, lo mohiment, tot se presenta d' un cop desde la introducció. En «las flors de maig» al contrari: la introducció no dona mes que la situació general: lo verdader cuadro poétich se troba en la segona part, y fins á l' última part no s' esplica l' hora del paisatge. Per altre costat en «las flors de maig» no s' descriu la dansa; únicament s' anuncia com á final de la vetllada, y la preludia tal vegada lo cant dels aucells, figurat ab la música de la *pavana*. Lo llenguatje y la part prosódica de «las flors de maig» son correctes. En cuant á las imatges pot judicarse per la lectura de la composició.

Comensa, com habem dit, per la descripció del *saló rústich* ahont passa la escena:

Prop del riu n' hi ha una verneda
Y un saló en mitj sa espessura,
Ab catifas de verdura
Y ab sofás de tronch de fatx.

Lloch agrest hont van las ninas
Y hont, besant sa cara hermosa,
Las confon l' aura amorosa
Ab las flors del gentil maig.

Y 'ls aucells buscan son niu
Entremitj de la verneda,
Y 'ls aucells buscan son niu
Entremitj del bosch joliu...

En aquest lloch de *catifas* y *sofás*, desconeguts de certa part de l' aristocracia, troban son tocador las enamoradas del poeta; que de segú no han vist may un figurin de Paris ni han imaginat vestirse de *cocotte*.

Sota d' un sálser—sentada una nina
Trena joyosa—son rich cabell d' or,
N' es son mirall—fresca font cristallina,
Son sos adornos—violetas del bosch.

Altra, teixint—matisada guirnalda,
Gronxa son cos—qu' es de gracia un tresor,

Altra ab son blanch—cabridet á la falda
Canta mes fi—que l' festiu rossinyol...

Aquí introdueix lo poeta un element lírich que no habem trobat en «lo pom de flors». La descripció s' interromp completament, y l' coro, com altre temps en la Hellade, fá l' seu comentari poétich:

¡Mes ay de los cors
Que son eixas noyas
Las mes ricas toyas
Del mes de las flors!...
¡Mes ay de los cors,
Que son eixas noyas
Las mes ricas toyas
Del mes de las flors!...

Això 'ns dona á entendre que no estem únicament en los dominis de la imaginació; que la poesía d' En Clavé es *realista* en lo bon sentit de la paraula, y que aquellas floretas de maig tenen lo seu aroma... y potser, potser, las sevas espinas.

Seguint la descripció, s' marca l' efecte de l' hora baixa, y lo poeta invita á las ninas á ballar ab l' acompanyament del cant de las niuadas:

La vesprada al camp regala
D' albas perlas bona almosta,
Lo sol bell se 'n va á la posta
Y d' estels s' ompla l' cel blau.

Pastoretas ans no sone
De la *queda* la campana,
Ballarém una pavana
Ab vosaltres si aixi' us plau.

Y 'ls aucells de dins son niu
Glosarán una tonada...
Y 'ls aucells de dins son niu
Glosarán un cant festiu!

La música (imitativa ó no del cant dels aucells), que nosaltres tenim per oportuníssima y per ben trobada, ha sigut objecte de moltas censuras. No recordaban los censuradors que ab los arguments qu' aduhían en contra del *tra, lá, lá,* d' En Clavé, tiraban á terra lo *trá, lá, lá, lá* de la surtida de Fígaro que tan habian admirat á n' En Rossini.

En las «flors de maig» hi ha, com s' acaba de véure, encara mes sobrietat de medis qu' en lo «pom de flors.» L' efecte de l' idili no es per això menos atractiu ni menos delicat.

Lo sentiment que dictá aqueixas duas composicions; lo sentiment que s' trobaba á son pler ab las tintas suaus, ab los moments de transició, fou aplicat per En Clavé ab igual bon éxit en la composició, mes lírica que descriptiva, que porta per títol «lo somni d' una verge.» Transcriurém aqueixa composició sense mes observacions prévias, suprimint únicament l' última estrofa, que per no ser de Teócrit no 'ns atrevim á dir que valgui tan com lo altre.

Baix dosser de vert ramatje,
En lo cor d' ombrívol bosch,
Lloch hont templa, l' fresch oratje,
L' ardent ressol;
Sobre un llit de blana herbeta,
Matisat de finas flors,
Una hermosa pastoreta
Tranquila dorm.
Son remat de xays s' escampa:
L' un pe' l' bosch pastura ab goig,
L' altra puja llest la rampa
D' un vert tussol;
Y lliscant de plé s' xapolla
Tendre anyell en l' oval clot
De la font que clara brolla
D' un enderroch.

Lo silenci y la pau dolsa
D' aquest lloch perturban sols
La corrent qu' entre la molsa
Murmurant obra eixa font,
Dels tudons las cantarellas,
Los xiulets del vius pigots,
Lo piteig de las titellas,
Y l' garlar dels oriols.

—

¡Ay qu' hermosa es la nineta
Qu' entre flors tranquila dorm!
Amorosa rialleta
Sos llabis mou...
¡Ay pot ser en son seny vagan
Bells recorts d' infantils jochs!...
¡Ay pot ser son somni alhagan
Amants recorts!...

—

No la desperten
Los cants d' amor,
La calma impere
Del bosch entorn.
No la desperten
Los cants d' amor,
No s' interrompia
Son somni dols!

—

Céfir qu' entre 'ls arbossos,
Vehent eix divi tresor,
Besas sos cabells rossos,
Rossos com un fil d' or,
Besals, mes ay,
Despay;
Que ton dolset petó
No la desperte;
Besals, mes ay,
Despay;
Que ton dolset petó
No la desperte, no.

—

Merla qu' en cants suposas
Qu' host d' angelets divins
Sembra en sas galtas rosas,
Rosas y gessamins,
Canta, mes ay,
Despay;
Que ta joliu cansó
No la desperte;
Canta, mes ay,
Despay;
Que ta joliu cansó
No la desperte, no.

—

¡Ay pot ser en son seny vagan
Bells recorts d' infantils jochs!...
¡Ay pot ser son somni alhagan
Amants recorts!...

—

No la desperten
Los cants d' amor,
La calma impere
Del bosch entorn;
No la desperten
Los cants d' amor,
No s' interrompia
Son somni dols!...

Per las tres poesías citadas s' ha pogut venir en coneixement de la tónica predominant en la lira de la Euterpe catalana. Per avuy, sols nos falta dir á nostres lectors que aquella dolsura, aquell sentit poétich, aquella delicadesa moral, tinguéren un valor educatiu, de que n' podem presentar una bona mostra. Los que hajen fullejat l' últim número de LA RENAXENSA tindrán present aquell rossinyol que cantaba als Camps Elíseos prop de la cambra de las fillas d' En Clavé. Donchs bé: tothom qu' anaba als Camps Elíseos—y eran á milers las personas que hi anaban— al passar per cert costat del gran saló deya als seus companys: *¡Ay! ¡no 'ns acostém aquí que hi há l' rossinyol!...* Era que l' públich s' habia fet deixeble d' En Clavé, y com lo seu mestre, habia arribat á ser poeta!...

C. BARALLAT Y FALGUERA.

UNA PÁGINA DE FEUDALISME.

Sabut es que entre nosaltres, en los antichs regnes que formavan la Corona de Aragó, tingueren mes aviat fi las guerras contra los moros que en Castella. Lo tacto polítich del Rey en Jaume, que despres de haver reconquistat Murcia preferí cedirla á sos aliats que conservarla, arrodoní nostras fronteras y nos separá del teatre ardent de las lluytas dels Sarrahins, permetentnos al mateix temps constituirnos com á verdadera nació y potencia respectable en Europa.

Al ferho, los catalans hagueren de recordarse de son orígen gótich y germánich, pobles dels que conservavan los usos, las tradicions y la legislació consuetudinaria, reduida ja á escriptura, pera norma dels tribunals y de las corts. Hagueren també de péndrer patró en lo que passava en las nacions vehinas, especialment en las del Nort de hont dimanavan y de Llevant, ab qui estavan en freqüents relacions comercials.

La forma política y social que llavoras dominava era la feudal, resultat del geni democrátich-militar que caracterisava als bárbaros invasors y de la forma en que se havian realisat las conquistas successivas.

Lo Feudalisme era un sistema regular, proporcionat y simétrich que cubria ab sas amplas mallas tota la nova Europa. Al absolutisme centralisador del Imperi Romá sucsehí la disgregació illimitada dels Estats, y dintre de aquets, mes y mes divisions hasta lo infinit. Lo Feudalisme pot representarse ben be per lo estil de una de las monstruosas Pirámides de Egipte.

En lo cim se ostentavan las dos potestats supremas representadas per la autoritat honoraria de lo Emperador de Alemanya y per la autoritat de conciencia del Pontífice Romá. Apesar de que est últim conseguí lo primer lloch després de son triunfo en la guerra de las investiduras, no per aixó deixá de reconeixers' en la jurisprudencia de aquell temps la divisió perfecta de las dos potestats.

Seguian en ordre los Reys dels particulars Estats, independents de fet y de dret, poch duenyos, empero, de sos grans vassalls que no 'ls hi reconeixian mes autoritat que la estrictament necessaria pera la conservació de sos mateixos privilegis y pera resóldrer en cassos apurats las cruentas disputas que entre ells se promovian. Estos vassalls, antichs capdills en la conquista, se dividian y subdividian en ordenadas gradacions: feus y sub-feus, duchs, marquesos, comptes, barons y cavallers. Tots tenian superior á qui respectar, inferior á qui comandar. Quiscun de ells era senyor en lo seu y reconeixia mes eminent senyorio en lo qui estava un grau mes amunt.

La propietat territorial era la base de aquest sistema, en lo qual lo domini se confonia ab la jurisdicció.

Del plebeyo no se 'n parlava. Adscripte á la gleva, esclau del camp que conreava, formant part material del senyorío á que pertanyía, poch havia guanyat lo pobre sobre lo estat de esclavitut arreglada á las costums orientals. Lo senyor tenia envers ell tots los drets: disposava de sa vida en los combats y fora de ells; de sa propietat ó millor dit (puig de propietat no 'n tenia pas) de las suors de son trevall, en absolut y en totas formas, ab gabelas, impostos y exaccions que los batlles del senyorío cuydavan de fer mes ruinosas y desconsoladoras. Los fills, la mateixa muller, se entenian mes propis del senyor que del vassall y escrits están en nostras lleys los mals usos, que una legislació mes avensada hagué de convertir en prestacions pecuniarias.

Tal estat social que durá anys y anys acusava la ingratitut dels capdills de la conquista, que sens consideració als companys de sas antigas campanyas, cooperadors com ells si be en mes humil classe, á la ocupació del territori, los hi negaren sa part al dividirsel' y los confongueren en las penas y treballs esdevenidors ab los mateixos vensuts.

Aixís passava y així se sostenia; mes no sens contradicció. Lo oprimit sufreix lo pes de las cadenas que 'l subjectan, mentres res mes pot fer; mes aprofita totas las ocasions de deslliurarsen.

De tant en tan aquella organisació massisa y acompassada sufria forts sacudiments. La plebe, fera encadenada per sa ignorancia y per la forsa de sos opressors, sacudia ab violencia los ferros deshonrosos y feya tremolar lo mon ab lo sol soroll.

En la vehina Fransa, las potents insurreccions de carácter social y religiós á la vegada, anunciavan la fermentació soterránea que algun dia habia de esclatar. La forsa de impulsió era gran y per fortas y doblas que fossen las parets que la contenian

no 's podia pas assegurar que resistirian eternament.

L' industria y lo comers habian sigut un medi de emancipació pera los que havian obtingut privilegi de municipi ó comuna afranquida. Los feus eclesiástichs habian endolsat un poch la situació del vassall. Los mateixos monarcas favorian la deslliuració dels plebeyos pera disminuir la importancia y forsa dels nobles.

Mes no n' hi havia prou. La mina se carregava mes y mes. Lo vassall de terras de senyorío, faltat del espargiment que li havian donat las guerras contra 'ls moros, considerava en la pau lo llastimós de son estat y se agitava, mogut inconscientment per lo instint de progres que ja may abandona lo cor humá y que parla tant mes alt, quan mes y mes fortas ó numerosas son las necessitats que 'l persegueixen.

Lo volcan no se contentava de rugir. Vomitava tant que quan fum y flama.

Las rebelions dels *Pastors* y de la *Jocqueria* eran ja un avis providencial pera aquellas generacions, y retentiren en nostre pais.

La qüestió estava plantejada. Lo socialisme de la terra, que 'n diriam avuy, animava las classes pobres, cansadas ja de trevallar en va y sols pera profit de altres. Lo mónstruo aixecava lo cap y se preparava á devorar lo existent. Repugnant era sa figura, com enjendro de malas passions, de continguts desitjos, de llarchs y continuats sufriments.

Se tractava de corretgir un desequilibri y anava solzament á ser sustituit per un altre mes temerós, no per mes dolent sino per menys conegut.

La noblesa catalana (sia dit en honra sua) comprengué la situació y tingué la sort de trovarhi surtida. Lo mohiment popular dels vassalls tenia per objecte elevarse sobre sa miserable condició de cultivadors precaris y passar á disfrutar de una propietat assegurada. Als senyors, per sa part los repugnava despendrers' del domini de que gosavan y de sos absoluts drets feudals. Solzament combinant eixos dos estrems podia la qüestió ser pacificament resolta.

Y ho lograren. Desenterraren dels códichs romans una institució de aplicació molt poca fins llavoras y la enmotllaren á sos usos y costums. Lo contracte enfitéutich fou brodat y completat per ells eufeudalisantlo, si 's permet dirho aixís.

Lo senyor, ple propietari, repartí á sos vassalls las terras necessarias al conreu assegurantli sa pacífica possessió, lo aprofitament dels fruyts y la lliure disposició. Al mateix temps li imposa lo reconeixement de son senyorío per medi de un módich cens en fruyts ó en diners y altres condicions de tothom ben conegudas, entre las que figuravan en gran número los drets feudals ó jurisdiccionals que eran los mes importants pera la classe noble.

De esta manera lo senyor y lo vassall vingueren á formar una societat ó companyía en que lo primer hi posava lo capital terra y lo segon lo capital trevall. Los productos se partian entre los dos en la proporció de un ters la terra y dos tersos al trevall, cobrant lo senyor sa part en la forma de tersos, mitjos tersos ó lluismes á diferents proporcions sobre lo valor de la finca en los cassos de enagenació ó trasportació de la mateixa.

Es veritat que reunidas totas las reservas territorials y feudals del senyor, resultava aqueix més favorescut; pero los plebeyos que repentinament trovaren son vassallatje convertit en propietat, si be limitada, cregueren, ab rahó, que habian donat un gran pas y se aquietaren, prevenintse aixís los grans mals y desastres que hauria ocasionat una resistencia irracional é intransigent de part dels grans propietaris feudals.

No es nostre objecte, ni nos sobra espay ni temps pera enumerar los bons resultats económichs que ha donat lo enfitéusis á la riquesa y població de Catalunya. Hem volgut solzament senyalar son orígen principalment polítich y social y lo bon paper que vingué á desempenyar entre nostras institucions. Tal volta avuy que se trova per demes combatut, podria encara aprofitarse ab éxit en certas parts, al mateix objecte que en llunys temps lo feu introduir.

Per altra part, en aquella época lo enfitéusis no fou sisquera una verdadera revolució. Sa constitució estava en lo esperit del temps. No fou mes que un aixamplament de la gran base de la pirámide feudal: la admisió de la plebe ó de part de ella (que després se ha denominat tercer estat) á la participació de las consideracions socials y políticas. Un pas mes á la emancipació y llibertat dels pobles; pas mesurat, gradual, just y molt apropiat á las circunstancias.

Despres del últim y mes petit baró ahont se deturava la escala feudal, s' hi afejiren nous graons de propietaris no nobles. Lo eufitéuta ó duenyo útil, arrastrat per la corrent que tot ho inclinava á la gerarquia, comensá á establir y subestablir y se introduiren per fi y remate los senyoríos mitjans. Aixís quedá en un tot completada aquella organisació magestuosa y complicada, en que tot era gran y petit á la vegada, místich y caballeresch, espléndit y miserable; reflectintshi, com no podia menos, lo esperit general de una época que en arquitectura nos ha llegat lo gótich florit de algunas majestuosas catedrals en las que no sabém que admirar més, si la grandiositat del edifici, ó la delicadesa y poca simetria de las blondas brodadas en la pedra ó las llágrimas que han vessat los obrers constructors de tan espléndits edificis.

GONÇALO SERRACLARA.

AUBADA.

O Senyor Deu, é quant será quet mostres?
Ausias March.

Cada dia, al trench de l' auba,
Trau lo mon tots los presents
De la divinal bellesa,

De la riquesa sens preu
Ab que 'l dotá lo Senyor
Perque li volia bé.
  Llum que 'm mostras la creació
Ahont s' hi pert lo pensament,
Ahont son vol amolla l' ánima
Pe 'l mig de l' espay inmens,
Cercant sempre, cercant sempre
La veritat en que creu,
La veritat en que espera,
Lo somiat regne dc Deu;
Obre 'm mos ulls perque puga
La claror veure del cel,
La bellesa de la terra
Quan lo dia al mon s' en ve.
  Aucells del bosch, rossinyols,
Arbres y rius y torrents
Que cantau ab vostra música
Una cançó que 'l cor sent;
Dexaume cantá' ab vosaltres,
Dexaume la vostra veu
Per apendre eixa cançó
De l' armonía dels sers,
Del misteri de la vida,
D' aquell *fiat* de l' Etern.
Y com vosaltres quant puga
Cantar la gloria de Deu,
Res mes voldrá la meua ánima
Y ab vosaltres cantaré.
  Ayre que 'm portas la vida
Que 'm tramet l' Omnipotent,
Sol que ixes cada jorn
Com un raig de llum etern,
De l' altre mon d' hont veniu
Daume 'n noves, si 'n sabeu,
Duysme l' amor que voldria
Aquí en la terra hont me veig
Ab lo cor ple d' esperança
Que 'l desig jamay ateny.
Del cel que la nit amaga
Y 'l vel del dia cubreix,
Daume'n noves, daume 'n noves,
Que 'l meu cor n' está en derrer;
Y per mes que 'l mira y guayta
Nit y dia 'l pensament,
La cortina de l' espay
Sempre me 'l tanca, y jo sé
Que derrera eixa cortina
Bastí sa casa mon Deu.
  A redós de la muntanya
Ahont he trobat mon alberch,
Cada dia la natura
Que m' enrevolta jo veig.
Veig los cims coronats d' arbres
D' hont brollan aygues corrents
Que pe 'ls torrentals devallan
Al pla la vida estenent.
Y veig valls y monts y serres
Ahont los segles no hi fan res,
Y allá baix la mar posada
Mes lluny unintse ab lo cel.
Mirant mes, per hont se vulla
Veig petjades tot arreu
De l' home, rey de la terra,
Lo qu' ell fou dientme y lo qu' es,
Cases ça y enllá esfondrades
Per la guerra ó per lo temps,
Y en mig d' elles la veu muda
D' una Esglesia é son carner.
  Viola en lo bosch amagada
Que al cel donas ton encens,
Díguesme qui t' ha guarnida
De ton blau-morat tan bell,
Per qui son tes suaus odors,
Ahont les se 'n porta lo vent,
Perque has nada si adès mústiga
Sense perfums mors tan prest.
Flor boscana, flor ombrívola,
De mon ser imatge n' ets;
Jo he nascut com tú en lo bosch,
Com tú á l' ombra moriré.
Mas abans l' ánima mia,
Ab l' inmens amor que hi tench,
S' exhalará per l' espay
Anant cercant lo bon Deu,
Per demanarli que 'm diga
De son do que 'n he de fer.
  Lo palau de cel y terra
Me diu quin mestre l' ha fet,
Mon cor me diu de quin' aygua
Ne brollá 'l meu pensament
Y 'm senyala un' altra vida
Quant s' obri 'l cel de ple á ple;
Mas quant veig presa la terra
D' injusticies y forfets,
Deman' á Deu que ja vulga
La creació raure y lo temps,
Per la mort obrint la porta
De l' altre mon que ha promés
Ahont del bé per premi y gloria
L' amor regna eternalment.

MIQUEL V. AMER.

CONSIDERACIONS
SOBRE LA MÚSICA DE FAUST,
ópera de Gounod.

II.

Empresa ardida veritablement era posar en música y convertir en drama lírich lo gran drama legendari d' en Goethë; y en Sphor y altres mestres alemanys, quals composicions sols coneixem de nom, ho provaren y ho feren avans d' en Gounod. Convé, empero, no oblidar, y ab aixó quedarán desvanescuts cualcuns del cárrechs que crítichs estrangers han dirigit á la obra del últim, qu' en Gounod ha posat en música, notant l' inmortal poema del que digué Mme. Staël que *feya pensar en tot y fins mes qu' en tot,* com lo drama que destinat al teatro fou compost en Alemanya y despres traduit al francés, drama qu' encara que te per fonament lo poema, tracta lo mateix assumpto, y pinta las principals escenas y posa en mohiment los mateixos personatges, está molt lluny de conservar la mateixa grandiositat y trascendencia. Aixís se veu, per exemple, que lo personatge de 'n Faust en la ópera de Gounod solzament en lo acte

primer es lo doctor savi y de cor glassat y privat d' esperança; en los altres actes es un home com cualsevol altre que 's deixa anar á la corrent de sas passions fogosas, sens que de cap manera 's veiji en ell á l' home superior, á l' ánima martiritzada per la ciencia y 'l dubte que corra anguniós y per camins errats buscant la bellesa y la felicitat. Mes aixó, com tothom compendrá, no es tant culpa de 'n Gounod com del drama, en lo cual hem de tornar á dir haver perdut los personatges y las situacions molta part del interés y grandiositat que' ls sapigué donar lo brillant inginy d' en Goëthe.

Y seguint en la mateixa idea hem de convenir, donant en aquest punt la rahó á las severas críticas que del *Faust* s' han fet, en que l' acte primer es moltíssim defectuós, ja que lo poeta hi ha pintat situacions maravellosas que la música no ha sapigut expressar. Res ó quasi res hi veyem de la furenta lluyta que dins l' ánima del Doctor sostenen lo desitg de la felicitat y l' impotencia d' alcansarla; res de l'anguniós afany del vell descregut y desenganyat per passar de la vida intelectual á la vida passional; res, finalment, del etern y grandiós espectacle qu' ofereix l' ánima humana suspirant pel bé al mateix temps que 's deixa emportar per la corrent del mal. Y l' aparició del invocat y tenebrós esperit, lo pacte horrible que celebra ab Faust, l' enfalagament joyós que degué animar al Doctor quan sentí illuminar sa fantasía las rialleras clarós de la joventut y saltar dins son pit un cor de vint anys que l' emportava follament vers las imatges totas de la bellesa, y 'l goig diabólich del qui havia de llensarlo á la perdició, res d' aixó tampoch expressa aquella música, agradable y propia en veritat, mes inferior al assumpto á que está destinada. Solzament son dignes de la faula 'ls dos coros que saludan l' auba, plé 'l de donas de suaus conforts y respirant lo que cantan los hómens la pau sossegada de la naturalesa, y també l' aparició de Margarida; allavors fan sentir los violins un cant trasparent com una glassa y suau com una promesa de bona ventura, mentres los altres instruments entonan l' un despres de l' altre l' apassionat cant d' amor del acte tercer.

Pinta 'l segon la fira de Leipzick, y en l' introducció plena de mohiment y vida s' hi destacan lo característich coro de juheus, que diu ben clar la existencia de la tafanería y vulgaritat en que viu la gent de porteta, y despres la disputa de comares y donzellas. Venen tot seguit los curts y bonichs *motius* que acompanyan la surtida d' en Valentí y las paraulas que diu á n' en Siebel y comença la cansó báquica de Mefistófeles d' una faisó molt original y estranya com lo personatge que la canta, precedint á l' escena de las creus, fantástica per demés y del tot alemanya, lo cual no impideix que sia un dels efectes mes clars y evidents de tota l' ópera. Aquell cant d' en Valentí sostingut y magestuós que repeteix lo coro, aquellas notas darreras, terribles com una amenassa, amenassa, empero, de una potestat mes forta que tot, tanta es la fé que las inspira, deixan entendrer á tothom llur gran bellesa. L' enteniment queda com dominat de religiosa temensa y també de supersticiosos pensaments y l' ánima 's sent sas regions de pahor y fe molt lluny de las cosas terrenas. En disposició semblant la primera surtida de Na Margarida, valdament l'interessant qu' es, l' hauria trovada sino indiferenta, en estat de no comprendre bé la senzilla y modesta figura de la noya que ha de esser la malestruga víctima de las passions del héroe; en Gounod, empero, ha fet desapareixer l'inconvenient ab un wals de una melodia qu' es lo mes pur y grat que 's puga sentir en música. L' enteniment y 'l cor, com refrescats per aquell aura d' inefable dolçor, oblidan poch á poch l' espahordiment passat, y quan ja 's complahuen gosantse en la serenitat d' aquell cel blau y sens núvols, quan se respira una atmósfera de suau benestar, allavors surt la garrida, la rosseta, l' hermosa Margarida, *la perla de la contrada,* segons l' anomena en Goëthe; després de sa resposta modesta y recullida á las paraulas d' en Faust, atravessa l' escena saludada ab respecte per estudiants y soldats, y 'l wals, aquell wals ensisador continua, com si sa puríssima melodía fos l' eco de las pocas paraulas, l' aroma y la fragancia de virtut y jovenesa que rodeja la gaya cusidora, que es joyell de la ciutat. Aquest acte, acabat á la perfecció, de admirable unitat, de gran riquesa de melodía, animat y falaguer com la festa popular que pinta es una veritable obra mestra.

Mes en lo tercer lo compositor ha posat á mans plenas l' inspiració: tot ell se pot comparar á una fina y trasparent glassa, á una nimiada filigrana; tot es en ell ideal com l' ensomni d' un primer amor; per dir una á una totas sas bellesas, per donar una idea de la riquesa melódica de tots los seus *motius,* no son prou los límits naturals d'un article. L' estudiant enamorat Siebel lo comença ab cualcunas frases cándidas com las flors que regala á sa estimada, y després canta en Faust aquella romança que comença:

Salve, dimora casta e pura

queixa de l' ánima adolorida, acompanyada per la penetrant melodía del violí que profundisa mes y mes la melodía de la veu, pregaria del cor enamorat que de segur no oblida qui una volta l' ha sentida. ¡Ah! Com se recordaria en Gounod, al buscar y trovar aquells sons dulcíssims, al pintar aquella amorosa expansió de l' ánima, de las paraulas que posa en Goëthe en boca de l' aymador: «Per expressar mon sentiment, lo foch que 'm encen, busco paraulas y no 'n trovo; y arrebatat allavors per l' afany de l' ánima, 'm llenço pel mon, m' apodero de las expressions mes enérgicas, y al amor que sento no 'm canso de nomenarlo etern, infinit. ¿Perqué ha de esser aixó diabólica mentida?» Donchs bé, alló qu' en Goëthe no podia trovar en lo llenguatje parlat, ho ha trovat en Gounod, en quant es possible fer baixar á la terra aquellas aspiracions

al cel, en lo llenguatge dels sons.—Arriva Na Margarida á sa casa, y ja avans d' entrar en la escena un cant dels fagots y clarinets concentrat y de certa monotonía, 'ns diu los pensaments graves y nous y obstinats que emporta la noya de la fira; vol posarse á travallar y canta per distreures una balada ignocent y plahentera com era avans lo seu cor; mes la memoria d' en Faust no la deixa, y las derreras y tristas notas del *lied del Rey de Tulé* armonisan be ab lo melancólich afany de son pit: per ella ha comensat aquella existencia qu' en Goëthe explica aixís: esser á voltas joyosa, á voltas y cuasi sempre trista; plorar molt, consolarse de cop, y aymar sempre.—Aixó pinta en Gounod en lo restant del acte: la música diu bé com l' amor de Margarida naix y creix y la domina fins pérdrela, y aquellas escenas y aquells sons que las acompanyan son en veritat tota l' historia d' una passió.—Al trovar Na Margarida las joyas fatals ¿se pot donar cosa qu' expressi millor la alegria infantil, la coqueteria ignocenta, agermanat tot aixó ab lo recort del aymant, com aquell cant seu tan bonich y tan propi? Acabat lo cuarteto en lo cual los tendres conceptes dels dos jóvens van barrejats ab las burlonas y escépticas paraulas de Mefistófeles, ben acompanyadas pels instruments de corda, vé l' invocació del esperit del mal á la naturalesa perque ajudi á la perdició dels dos enamorats. La música 'ns indica que per un instant deixa de esser Mefistófoles lo géni de la negació escéptica y de la sarcástica rialla per convertirse en ángel poderós del mal; y per entremitx de las solemnes notas ab que l' orquesta acompanya sas paraulas, se sent com lo flayre ensisador de las flors, com lo misteriós batament d'alas dels génis de la nit, cual socos en Satanás reclama.

Lo *duetto* de Faust y Margarida de passió intensíssima:

Dami ancora contemplar el tuo viso;

lo cant de la noya á la finestra, ardent é indefinit com lo seu desitx, y l' himne de victoria que sembla sonar la orquesta y que mor com entre los sospirs d' aquellas duas ánimas enamoradas completan l' acte, sens dubte un dels mes originals, y poétichs qu' en música coneixem.

Després de cualcunas notas com de recitat molt espressivas, comença l' acte quart ab una romança de Siebel, molt propia de la trista situació de Na Margarida, puig ja son aymador, desitxós de plahers, entregat á tots los ensomnis del amor y juguina de tot ventijol de sas passions, l' ha deixada sens mes companya que son deshonor y desconsol. La joyosa *fanfare,* á cuals sons tornan de la guerra 'ls soldats, precedeix á la serenata que canta 'n Mefistófoles á la trista Margarida. Verament diuen Faust á son inseparable companyó *Acerbo è tu,* y en efecte res mes desconortador, mes amarch y dolorós qu' aquell cant d' en Mefistófoles, sarcástich ultratge des lo començament fins al fí; aquellas notas secas com una rialla del infern qu' anuncian la tornada del mal esperit, y després l' acompanyament de las violas á la cínica cansó fan angunia y esgarrifan. Y aquellas notas del *terceto* que corren l' una derrera l' altra depressa, depressa lo mateix qu' una y altra onada van engroixint la que per últim romp ab estrépit en la platja, be indican l' ira que per instants creix y ompla 'l pit del agraviat germá. Las espasas s' encrehuan en la música molt propia, y á poch rodejan al ferit Valentí sos vehins y amichs. Solemne es llur cant; aquell plant de la orquesta en rápits *crescendos* omplan l' ánima de condol y pahor, sentiments que dominan á cuants rodejan á n' en Valentí, y finalment un preciós *nocturno* á veus solas, aixís que 'n Valentí ha expirat, expressa la pregaria per l' ánima del mort y també l' esfaraiment que tots sentan al mirar tan gran desgracia. L' ánima queda com en suspens y compungida, y no trovem paraulas per dir lo qu' allavors se sent.—Un coro ab acompanyament d' orga, es lo primer dels excelents trossos de música religiosa que venen després; l' infern vol aprofitar en son benefici y en dany de Na Margarida'l remey mateix que dona Deu als hómens per redimir totas llurs culpas, lo remordiment, y ab frases que per lo terribles esgarrifan, barrejadas ab lo cant del *Dies iræ,* en Mefistófeles porta á la noya fins á la desesperació. Eixa escena es grandiosa com no gayres y d' un efecte que no 's pot descriure.

Del acte quint solzament ne coneixem la meytat, havent sigut suprimida sempre en lo Liceo l' escedel *Sabbat* ó de *Walpurgisnacht* en la montanya d' Harz; de la manera com en lo dit teatro 's canta es aquest acte flach y en veritat no bon desenllás dels tres anteriors, tan bons y excelents en tots conceptes. No hi ha mes qu' un duo entre 'n Faust y Na Margarida, que ¡pobreta! s' ha tornat boja; allavors recorda l' orquesta los felissos temps qu' han passat fent sentir com un eco del wals del acte segon y de las apassionadas promesas del tercer, recort que destrossa 'l cor; un terceto d' estil propi, seguit d' un coro intern, acaba l' ópera.

Las cualitats de l' escola alemanya qu' havem explicat en l' article precedent, se trovan totas en l' obra d' en Gounod: res de convencionalisme escénich, originalitat sempre per mes que en cualcunas frases del allegro del duo del acte tercer y del quint se senti com una reminiscencia italiana; inspiració no acabada, propietat y poesía en tot. Sens esfors comprenem qu' aquells qui sentin aquesta ópera distrets, ab lo cor dissipat y l' enteniment donat á altres ideas, trovin que 'ls cansa y 'ls sembli monótona y poch inspirada; no hi ha realment cap d' aquells esplendorosos efectes de l' escola italiana, com per exemple, 'l final segon de la *Lucía* ó 'l final de la *Norma* que cridi, atregui y domini tots llurs sentits per mes que s' hi resisteixin y que 'ls obligui á fixar l' atenció y á gosar de la bellesa de l' obra; mes qui senti la música del *Faust* ab l' ánima recullida y atenta, qui no perdi cap d' aquells motius suaus y fugitius, qui no s' empenyi en interrompre la comunicació íntima qu' existeix entre 'l cor y l' enteniment, sentirá sens dubte tot l' en-

sis misteriós, profundíssim y afalagador d' aquella melodía puríssima que no para may y fa mes punyent lo sentit de quiscun concepte, de quisqun sentiment, de quiscuna acció, y sortint del teatro ab lo cor plé d' emoció y d' ideas l'enteniment, convindrá en quant mes íntim es l' efecte artístich de l' obra per lo mateix que per produhirlo no s' ha valgut l' autor dels medis acostumats de dominar los sentits ab la magnificencia de las formas. Perdó demanem, si es menester, del entussiasme que sentim pel *Faust,* mes creyem que tindrá 'l cor mort per compendre 'l sentit y las bellesas del llenguatge musical qui, despres de sentirlo ab bona fé y atenció, no 'l proclami, com fem nosaltres, obra molt original, poética y bella com la que mes puga serho en l' historia del Art.

VÍCTOR GEBHARDT.

LOS FILLS DE REY.

(Cansó popular d' Alemanya).

Hi havia dos fills de rey
Qui 's tenian amor gran,
Y aplegarse no podian;
Massa fonda era la mar.

«¿Sabs nadar cor quí m' estimas?
¡Cor volgut, vina nadant!
Jo encendré tres flamedetes
Que el camí t' aclarirán.»

Ran, ran hi havia una jaya
Qui feya com qui becar;
Apagá les flamadetes,
Y 'l jove morí negat.

Diumenje dematinada
De festa tothom ne fa;
La filla del rey, pobreta,
De pena te 'ls ulls clucats.

—«¡Ay, mare, la mia mare,
Si vesseu quin mal de cap!
¿Voleu que vaja á fer volta
Per la vora de la mar?

—¡Oh filla, la filla mia,
Tota sola no hi 'nirás;
Dèsxondex ta germaneta
Y anireu á passejar.

—¡Ay mare, la mia mare,
Ma germana es ben poch gran,
Y arranca quanta floreta
Pe 'l marge troba brostant.

—¡Oh filla, la filla mia,
Tota sola no hi 'nirás;
Al teu germanet desperta
E hi 'nireu tots dos plegats.

—¡ Ay mare, la mia mare,
Massa nin es mon germá
Y occiu los aucells que troba
Voreta del riu cantant.

Ella 's posa sa manteta
Y cap á 'n el riu s' en va;
Quant hi es, cerca qui cerca,
Al pescador ha trobat.

—«Pescador, pescadoret,
¿Vols guanyar un bon jornal?
Traume del fons de les ones
Un rích fill de rey negat.»

Ja tira son am á l'aygua,
Pesca mes que pescarás;
Los ploms ben endins s' afonan.....
Al fill de rey ha trobat.

Ella 'l prengué dins sos brassos
Y á la boca 'l va besar;
—«¡ Mon bé, si parlar poguésses,
No tendria 'l cor malalt.!»

La filla del rey se lleva
La corona d' or del cap;
—«Ges, pescador, ma corona
Pel bon jornal qu' has guanyat»

Se treu del dit la tumbaga,
La tumbaga d' or brillant;
—«Ges, pescador, ja que ets pobre
Compra pa pels teus infants.»

Ella 's cubrex ab sa manta
Y 's tira de cap dins mar;
—«¡Adeu, mon pare y ma mare,
Ja no 'm reveureu pus may!»

Se senten trets de campanes,
Se senten gemechs y planys:
Dos fills de rey allá jauen,
Se son morts tots dos plegats.

MATHEU OBRADOR Y BENNASSAR.

LABORATORI DEL PAGÉS.

(Continuació.)

Si be l' alcohómetro de Gay-Lussac ó centessimal es l' únich científich, l' únich que deuria usarse, succeheix ab aixó lo qu' ab lo sistema métrich, es á dir que no obstant de que totas las nacions han reconegut sa bondat solzament lo transcurs dels anys y 'l cambi de las generacions podrán fer que s' adopte. Com jo escrich aqueixos apuntes per agricultors, crech convenient dar una lleugeríssima idea d' algun dels alcohómetros que s' emplean en los demés paissos ab los quals podém tenir relacions comercials. Los mes importants baix aquest punt de vista son los següents:

Areómetro de Tessa, pera 'ls ayguardents. Aqueix aparato construit al final del segle passat per un físich de Burdeos, está encara en us en aquella ciutat y en tot lo pays de Cognac y d' Armagnac, pera las vendas y compras d' ayguardent. L' aparato de Tessa construit sobre bases arbitrarias, es

de divisions iguals. Son primer grau correspon al 42° del alcohómetro centessimal y son 4° al 60° del meteix instrument. Cada grau se divideix en 8 parts.

Alcohómetro de Richter y Tralles ab termómetro soldat en lo flotador. En Alemanya y en Russia, usan l' alcohómetro de Tralles. Aqueix areómetro porta duas escalas: la primera senyala la riquesa de la mescla espressada en céntims de son volum; te molta analogía ab la de Gay-Lussac, y 's diferencia solzament per la densitat del alcohol absolut que representa lo grau 100 de l' escala. Tralles ha adoptat una densitat una mica diferent de la de Gay-Lussac; además las indicacions dels instruments se refereixen á la temperatura de 4 graus centígrados.

La segona escala senyala la riquesa alcohólica expressada en céntims del pes de la mescla. Eixa escala havia sigut determinada avans per Richter, pero haventse reconegut que no era exacta, es habitualment reemplassada per altre que dona igualment lo pes del alcohol contingut en el líquit, mes calculat segons los esperiments de Tralles.

Los alcohómetros alemanys portan habitualment un termómetro soldat en la part inferior del flotador que serveix al meteix temps de lastre. L' escala d' aqueix termómetro no espressa la temperatura en graus métrichs, sino la correcció que 's te de fer en la escala de Tralles pera referirla á la que seria á la temperatura de 4°. Se compren qu' esta correcció no pot ser mes que aproximada, puig que 'l coeficient de dilatació del alcohol varia notablement ab sa riquesa.

Hi ha además l' alcohómetro de Likes usat á Inglaterra, del que m' ocuparé després.

Com se veu en tots aqueixos alcohómetros se te en compte la temperatura del líquit quan se construeixen; aixís Cartier gradua lo seu á 12°, 5 del termómetro centígrado; Gay-Lussac á 15°; Tralles á 4° y aixís 'ls demés: per consegüent la riquesa alcohólica d' un líquit senyalada per aquestos alcohómetros després de feta la graduació será verdadera sempre que 'l líquit que 's vulga probar estiga á la temperatura á que han sigut construits; per consegüent será necessari introduhir un termómetro en el líquit al meteix temps que l' alcohómetro; si aquest termómetro marca la temperatura á que fou construit l' aparato, llavors la graduació será exacta; pero sino será precis recurrir á la Física y tenint en compte las densitats de l' aygua y del alcohol calcular la riquesa alcohólica de la mescla. Com seria molt molest pe 'ls agricultors y comerciants fer tals cálculs, los fabricants d' aqueixos aparatos los acompanyan ab táulas mes ó menys exactament calculadas en las quals se troba la correcció qu' hi ha que fer en cada cas particular, segons la riquesa alcohólica que marque l'areómetro y la temperatura que senyale 'l termómetro.

L' alambí de Gay-Lussac, lo de Salleron, lo de Richter y tots los demés fundats en el meteix principi destilan l' alcohol qu' hi ha en el vi, pero res mes; per lo tant, jo desitjaria que 's comensés á adoptar en nostre pais l' alambí de Kessler, fig. 11,

Fig. 11.—Alambí de Kessler.

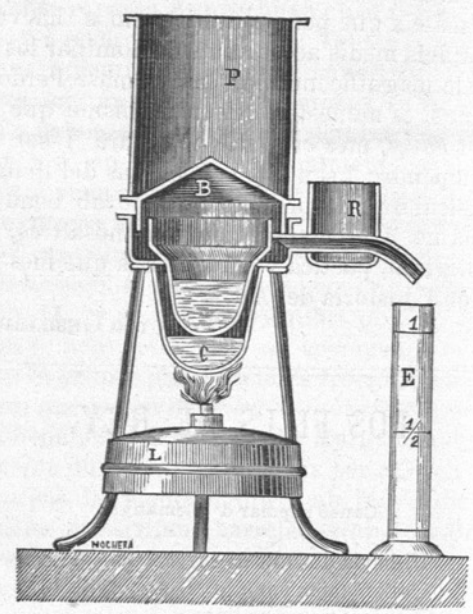

qual aparato serveix no solzament pera determinar la cantitat d' alcohol que conté un vi, sino també pera poder apreciar en una munió de cassos lo valor d' aqueix alcohol. Aquest aparato funciona en general lo meteix que tots los demés.

Se mesura 'l vi, se tira á la caldera, *B* que 's tapa ab la cobertora *P* plena d' aygua freda com lo refrigerant *R*. Dispost aixís tot, s' encen la lámpara *I* que calenta la caldera *B*. Lo vi calentat comensa á destilar, y la operació se fa exactament lo meteix que quan s' emplea l' aparato de Salleron, pera lo qual l' aparato Kessler te 'l seu areómetro y 'l seu termómetro y ab ells y ab l' aussili de la táula corresponent pot calcularse facilment la riquesa alcohólica del vi en qüestió.

Quan se vulga averiguar lo gust ó l' aroma que donará un vi, si es á propósit pera produhir conyac, ó be si á aquell líquit, destinat á la destilació, se l' hi ha afegit un alcohol de mal gust, se verifica l' operació anterior ab l' aparato Kessler en bany-maria. Al efecte se posa la caldera *C* que conté lo líquit que s' ha de destilar en un bany-maria segons se veu en la figura y 's te compte de no recullir mes que 50 centímetros cúbichs del alcohol que destila. D' aqueixa manera s' obté un producte destilat á baixa temperatura y que per consegüent presentará carácters mes típichs.

Al determinar l' alcohol d' un vi pot succehir que aqueix estiga picat ó avinagrat, y allavors l' ácit acétich que en ell existeix podrá ser arrastrat ab l' alcohol, al ferse la destilació, y com l' ácit acétich excerceix acció sobre 'l pesa-alcohols, clar está que l' indicació d' aqueix aparato fora errónea, puig marcaria una cantitat d' alcohol molt major que

la qu' existeix. Pera evitar esta causa d' error basta afegir al vi abans de sométrel á la destilació alguns crestalls de carbonat de sosa ab los quals se formará un acetat de sosa que no 's descompon al destilar.

Tots aqueixos aparatos nos donan á coneixer la riquesa del vi en volum, mes hi ha ocasions en que pera la resolució d' un problema industrial convé reduhir aquest volum á pes.

LLUIS JUSTO Y VILLANUEVA.

(Seguirá.)

A LA FINESTRA DEL POU.

I.

Qu' es pesat l' estiu! Encara que un hom no fassa res, sua com un carreter, quan es hora de menjar no te gana y aixecantse de taula te una son que no s' hi veu. En aquest temps, no hi ha remey, acabo de dinar y vaig á trencar lo son; mes, com lo nostre dormitori no dona en lloch, obro la finestra del pou pera que passe la fresca. Devegadas ab prou ganas no puch dormir, perque lo que 's diu y la remor que 's fa en los pisos de l' escala (n' hi ha déu), tot se sent del meu llit estant. Prou m' amohina açó; mes jo 'm faig cárrech de que tothom á casa seva fa 'l que vol, aixís m' aconsolo y, quan no 'm puch estar en lo llit, m' aixeco.

No fa gáyres dias qae 'm trobava en aquest cas de no poder clucar l' ull, perque, quiscuna des de sa finestra, celebravan un congrés totas las dónas de l' escala. No 'us penseu que 's tractessen malament ni 's traguessen los drapets al sol, com avuy en corts es acostumat; molt al contrari, se feyan judicis sobra la puja del pa, se treyan comptes de lo que pot estalviar una casa hont sols entra 'l trist jornal del home, si 'l vi de fora es millor que 'l de ciutat... y, en fi, un curs complert d' economía doméstica. Després, poch á poch, tombant la conversa, caygueren en parlar d' una minyona que havia de casarse aquell dia, y... aquí si que 'm perdo, germans meus, perque no sabria per quin cap posarmhi si tractés d' apuntar tot lo que deyan; sols esmentaré que l' atmósfera poch avans pura y serena, aná espessintse en termes que s' hauria pogut tallar.

¡Ey! perçó no 's barallavan ni deyan mal de ningú.

II.

Un mig-dia, mentres me posava 'l barret y las sabatas per' eixir á una diligencia, també vaig sentirlas. Duas d' ellas feyan brometa esplicant de baix en baix algun pecat de la joventut (tots som mortals y pecadors en aquest mon).

—Senyora Tecla, cridava un' altra, ¿fará 'l favor d' endressarme un xich de sal, que no 'n tinch per amanir los tomátechs?

—Prou, noya, hanch que 'n vulgas quatre lliuras.

—Veniu, Pona, tasteu aquestas cireras que son dolças!, deya la del terç pis á la del quart.—

Y vaja, alló donava gust, lo veure com s' estimavan aquellas bonas donas. Qui sap? pensava jo, pot ser aixó del *colectivisme* y de la *fraternitat universal*, que semblan impossibles no 'u sian tant com volen dir; perque, vejam, ¿no son cosas ja mig fetas en l' escala de casa? ¡Y jo que me'n reya! y tanta llástima que 'm feyan los que 'u esperan com lo maná! Vaja, ja está vist: en aquest mon may un hom te prou esperiencia.

Despres vaig observar que 'ls homes també hi confraternisavan y, en fi, que tots los estadants en pes cada vespre sopavan y feyan tavola dalt del terrat. Jo prou m' hi dalia; pero, com la dóna te aquest geni que no 's tracta ab ningú, no sabia com ferho, y perçó devegadas li deya:

—Pero, dóna, ¿qué n' acabas de tenir aquest natural tan aixut? ¿No 'u veus? Aixó es gust, aquest amor y alegria; no mes nosaltres som los estranys. Després dirán «quins orgullosos aquests de la botiga!»—Perque jo tinch botiga oberta, ah, si senyors, tinch botiga ja fa molts anys.

—¡Ah, tanoca! responia ella, perçó van tan bé... Pero calla ¿sents?

—¿Qué?

—Escolta aquesta com canta.—

Y en efecte una vehina cantava una follia molt intencionada.

—Be, pero ¿que?

—Home, esperat, ja 'u sentirás.—

Y d' un altre forat va eixir una canturia mes cohenta.

—¿Que hi deu haver en lo Cel, que 'ls ángels cantan? preguntá una veu de granota.

—Hi ha lo que hi ha, va respondre la veu prima que havia cantat darrera, y qui no li agrade que ho deixe.

—¿Que va per' mi aquesta?

—Qui sia confrare, que prenga candela.

—No 'n fassas cas, afegí la Quiteria del segon pis, ab aquestas calors las sanchs fan mohiment y alguns cervells se regiran.

—Lo teu s' ha regirat carabassa.

—¿A qui dius carabassa, mosquit de celler?

—Grandíssima.....!

—¡Ay! ay! ay! (vaig esclamar) aixó s' embolica.—

Y velshi aqui que va comensar una confusió de xarroteigs continuats que ja era impossible l' entendre res. ¿Han sentit may á posta de sol un gran vol de pardals que van á ajocarse en un arbre? Donchs lo mateix, lo mateix, pero mes fort, mes fort!.

Llavors lo Quico de dalt de tot, aquell que cada any va ab la colla á St. Mus, ¿quina 'n fa? Agafa la guitarra y esgarrapa qu' esgarrapa y canta que canta com un desesperat. La saragata no amaynava, y 'l Pere aquell matador de porchs ab tota sa veu forta y rugallosa va cridar:

—Calleu, escandalosas!—

¡Fillets que va haver dit!

Llavors, lo Palet, aquell sech que parla ab lo nas, que sempre fa l' ullet y qu' es tan dels del ferro, arremangantse la camisa, li digué:

—Pere, aixó son cosas d' ellas, y ningú s' hi ha de ficar, perque, si hi entran los homes, jo també m' hi barrejo. Y no dich res mes.

—¡Ha, ha, ha! Va fer lo Pere esclafint una riallassa, pel meu ofici es mal temps; vina al hivern que donan llicencia.

—¿Qu' heu dit? ¿De que 'm tractéu? Sortiu á fora, llengut xarrayre.....

Y afegí á n' aquestas flors algunas altres de diversos colors y flayres, algunas d' ellas en *caló*, que jo no las vaig entendre pas.

Llavors se va sentir obrirse estrepitosament duas portas y gran trepeig en l' escala. Las donas cridavan:

—¡Ay, que s' hi barrejan los homes!

—¡Ay que 's matan!

—Reyna Santíssima, quins ganivets!—

Y quin brugit! y quina confusió! Homes renegant, cridant las donas, plorant las criaturas, lo Quico tocan la guitarra; la casa se 'n entrava.

—Jesus, Maria, Joseph! vaig dir jo. Noy gran, ves á avisar al arcalde, ¿saps? en Grabulosa. Digas-

li que vinga corrents, desseguida... Corre, que sino no hi fóra á temps! Corre, fill meu...! Pero no, vina, no hi vajas, que ab açó d' are potser no podria ficarshi. Ay, Senyor! y quina tragedia! Qui 'u havia de dir!

Vaig tancar la finestra, vaig clucar los ulls y tapantme las orellas m' assento acongojat.

—

Tot se calmá quan Déu va ser servit, y vaig saber que no havia sigut res, mes lo Palet s' alabava d' haver fet un *set* á la cara del Pere, y en efecte lo pobre home al endemá hi duya un pegat, que quan se 'l tragué deixá veure dos talls en creu.

Quatre dias després de la maror, entrava á casa meva la Quiteria, qu' es una dona grassota y mal fardada. Duya un paper d' estrassa com si fós plé d' especias, y, desembolicantlo, ne tragué un de blanch, que m' entregá desplegat.

—Fassa 'l favor de llegirme açó, si es servit, digué.

Vaig posarme las ulleras, y á las primeras ratllas ja 'u vaig entendre. ¿May dirian qu' era?

Un' acta de conciliació, celebrada entre ella y la seva amiga, per haver dit aquesta á l'altra un nom que no 's pot dir encara que hi haja rahó.

—Y be ¿qué?

—¿Qué? va respondre ella. Que vull que tothom sapia qui só jo y com se reblan las malas llenguas, perque.....

—Prou, prou, vaig fer jo interrompentla. Jo no 'n tinch de fer res de vos, ni d' ella, ni del dimoni que se 'us ne porte... Aneu, vaig cridar, veyent qu' ella volia rependre la paraula, no vull saber res. Cada hu s' estigués á casa seva no fora això.

—Es que.....

—Fóra, fóra, ja 'us dich que no son negocis meus. Surtiu de casa.—

Ella marxa mormolant.

—Bon vent diguí jo.—

¡Ay, Senyor, quin mon aquest! sempre de riallas n' han d' eixir plorallas!

1873.

ANTONI CARETA Y VIDAL.

NOVAS.

La nombrosa concurrencia que s' aplegá lo dissapte 7 del corrent en lo saló de sessions del Institut Industrial ahont se celebrá la inaugural dels traballs de *La Jove catalunya* en lo present any, y entre la qual vegerem á alguns de nostres mes senyalats escriptors, no pogué menys de sortirne altament complascuda ja que feren delissiossíssima la vetllada, lo mérit dels treballs que 's donaren á coneixer.

Comensá la sessió ab una ressenya del Sr. Matheu, secretari de la Junta anterior, de la vida de la Societat durant lo passat any. Lo president senyor Nanot-Renart pronunciá seguidament un discurs en que ab bellesa de forma y notable calor oratori, s' ocupá en investigar las condicions que determinan l' inspiració poética, pera deduhirne lo que devia esser lo poeta catalá y las tendencias que 'l devian guiar. Lo Sr. Reventós comensá la lectura de composicions llegint sa valenta poesia *La Jove Catalunya* premiada en los darrers Jochs Florals; seguí lo Sr. Riera ab sa bella cançó *La filanera*, lo Sr. Auléstia doná lectura de la magnífica composició d' en Ubach y Vinyeta lo *Bell viure*, en Antoni Llaberia recitá una sentida *Tornada*, lo Sr. Matheu llegí sa enérgica cançó patriótica *L' ombra del Rey* y 'l citat Sr. Reventós acabá donant lectura de la inspirada oda *Los estels* del Rnt. Mossen Jascinto Verdaguer. Los nutrits picaments de mans ab que fou rebut lo bell parlament del senyor President se prodigaren també en abundó á totas las citadas composicions; donantse per termenat l' acte després que aquell hagué invitat á tots los assistents pera la sessió celebradera lo próxim dissapte 15 del corrent en honor del malhaurat poeta y músich en Joseph A. Clavé, la qual creyém será digna germana de la que lleugerament acabém de ressenyar.

—

En un dels teatres de Valencia se va á posar en escena un arreglo del aplaudit drama d' en Frederich Soler *Las joyas de la Roser*.

Los celebrats autors dramátichs Srs. Rates y Echavarria están també preparant pera 'l teatre de Apolo en Madrid una nova producció ab lo títol de *L' hereu*.

—

En una de las darreras sessions del *Centro de instruccion mútua* d' aquesta ciutat lo soci Sr. Comerma llegí un treball titolat *Consideracions sobre la literatura dramática catalana*.

—

S' ha estrenat á l' Odeon una comedia en tres actes del Sr. Piquet nomenada *De Barcelona á Pedralbes ó 'l dimars de Carnaval* y á Novetats la sarsuela en un acte *Lo Cantó* música del Sr. Goula y lletra del Sr. Alcántara.

—

Dintre pochs dias comensará á veure la llum pública una colecció de tomets en que 's donarán á coneixer varias noveletas, qüentos, etc., d' alguns de nostres mes coneguts escriptors. L' objecte de la publicació, segons tenim entés, es propagar l' afició á la lectura dels llibres catalans. Lo primer de dits volums será degut á la ploma del popular escriptor en Frederich Soler (Pitarra).

—

La mort d' En Anselm Clavé ha inspirat á sos admiradors la idea de erigirli un monument, obrint al efecte una suscripció á la que poden contribuir totas las classes de la societat, puig s' admetrá lo mes petit óbol. No cal dir lo que fem nostra aquesta idea quan En Clavé ha estat un dels fills que mes ha honrat la Patria catalana. En lo número vinent comensarem la llista dels que vullan contribuir á tan lloable objecte cumplint ab la atenta comunicació que la Societat de Euterpe y l' editor Sr. Vidal s' han servit dirijirnos.

Queda oberta la suscripció en nostra Administració tots los dias de 11 y 1[2 á la 1 y 1[2.

Estampa de La Renaxensa, Montjuich del Bisbe, núm. 3.